

KS. JACEK SZYMAŃSKI

TORUŃ

Ks. Andrzej Pryba, *Instytucjonalne działania wobec rodziny na terenie województwa wielkopolskiego w latach 1999–2009. Inspiracje teologiczne w praktyce powiatowych centrów pomocy rodzinie*, Bernardinum, Pelplin 2014, ss. 400.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2015.029>

Rodzina jako naturalna wspólnota życia i miłości jest przedmiotem szczególnej troski Kościoła. Ma ona także wpływ na różne dziedziny życia społecznego. Nie będąc bowiem samotną wyspą, wchodzi rodzina w różnego rodzaju interakcje z innymi grupami, oddziałując na rzeczywistości, w których żyje. Stąd też zainteresowanie rodziną ze strony instytucji międzynarodowych, państwowych różnego szczebla czy też organizacji pozarządowych.

Kościół na podstawie orędzia biblijnego uważa rodzinę za społeczność o charakterze naturalnym, która ma pierwotne i własne prawa. Współcześnie zauważalne jest odsunięcie rodziny „na dalszy plan – jak zauważa Jan Paweł II – wycofanie z przysługującej jej w społeczeństwie pozycji” (*List do rodzin*, n. 17).

Można powiedzieć, że skuteczną pomocą służącą promocji rodziny jest współpraca Kościoła i lokalnych władz. Jednej i drugiej instytucji leży

* Ks. dr hab. Jacek Szymański jest rektorem Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku oraz adiunktem w Katedrze Teologii Moralnej i Duchowości na Wydziale Teologicznym UMK w Toruniu.

na sercu dobro ludzi, którzy żyją i pracują na danym terenie. W świetle powyższych refleksji warto przyrzeć się monografii ks. Andrzeja Pryby pt. *Instytucjonalne działania na terenie województwa wielkopolskiego w latach 1999–2009. Inspiracje teologiczne w praktyce powiatowych centrów pomocy rodzinie*.

Rozprawa składa się z wykazu skrótów, spisu tabel, wstępu, prezentacji zagadnienia, zakończenia, wykazu bibliografii oraz podsumowania w języku angielskim.

Rozdział pierwszy *Sytuacja społeczno-moralna rodziny* (s. 25–168) ma charakter wprowadzający w analizowane zagadnienie. Koncentruje uwagę czytelnika najpierw na ewolucji samego pojęcia rodziny, ukazując upowszechnianie się alternatywnych form życia małżeńsko-rodzinnego. Następnie wylicza i omawia dezintegracyjne modele współczesnej rodziny. Na końcu przedstawia sytuację bytową rodziny polskiej.

W rozdziale drugim *Koncepcja rodziny w nauczaniu Kościoła rzymskokatolickiego i w ustawodawstwie państwowym* (s. 169–296) ks. Pryba omówił najpierw zagadnienie małżeństwa i rodziny w zamyśle Bożym, podkreślając ich charakter społeczny. Następnie ukazał rodzinę w polskim ustawodawstwie, akcentując wymiar pomocy społecznej.

Rozdział trzeci *Zasady współpracy powiatowych centrów pomocy rodzinie z kościelnymi organizacjami* (s. 297–358) ukazuje instytucjonalne działania terenowych jednostek administracji państwowej wobec rodziny na terenie województwa wielkopolskiego. Autor podaje tutaj charakterystykę badań własnych, sposób ich przeprowadzenia, jak również wskazuje na strategię działań prorodzinnych w Wielkopolsce.

Zasadniczym zagadnieniem recenzowanej pozycji jest próba ukazania działań o charakterze instytucjonalnym wobec rodziny w województwie wielkopolskim w latach 1999–2009. Na stronie 18 autor stwierdza, że „celem niniejszego projektu naukowego była analiza, a następnie systematyzacja materiałów dotyczących funkcjonowania przywołanych wcześniej instytucji zajmujących się działaniami wobec rodziny”. W tak sformułowanym we wstępie celu ks. Pryba zawarł zarówno główny problem badawczy, jak i główne hipotezy. W tym miejscu należy podkreślić, że autor podejmuje zagadnienie interesujące, aktualne i ważne w sferze naukowych dociekań. Jakkolwiek działania instytucjonalne wobec rodziny oraz działalność powiatowych centrów pomocy rodzinie znajdują swoje

miejsce w wielu publikacjach, to jednak większość opracowań nie podejmuje spojrzenia teologicznego na tę kwestię. U ks. Pryby mamy zatem do czynienia z zagadnieniem nie tylko interesującym, aktualnym i naukowo ważnym, ale także nowatorskim.

W swojej pracy autor musiał posłużyć się odpowiednią bazą źródłową i bibliograficzną. Całość bibliografii podzielił na pięć części: Sobór Watykański II, nauczanie papieskie, inne dokumenty Kościoła, akty prawne, literatura przedmiotu. Jest czymś oczywistym, że dobór literatury jest w jakimś sensie przywilejem autora dzieła. Ks. Pryba uwzględnił najważniejsze pozycje w zakresie poruszanej problematyki. W kontekście bibliografii należy zgłosić drobne uwagi. Pierwsza dotyczy nauczania papieskiego (s. 368), gdzie autor w jednym punkcie umieścił encykliki, adhortacje, orędzia, przemówienia, rozważania. Wydaje się, że należałoby rozdzielić – ze względu na ważność i rangę – dokumenty o charakterze doktrynalnym od tych o mniejszym znaczeniu, np. rozważań. W obecnym stanie mamy encykliki papieża Benedykta wymienione na końcu, po rozważaniach Jana Pawła II na Anioł Pański. Druga uwaga odnosi się do podawania jako teksty źródłowe Nauczycielskiego Urzędu Kościoła tekstów opublikowanych przez różne wydawnictwa, znajdujących się w różnych opracowaniach i wydaniach. Tekstem oryginalnym jest ten opublikowany w urzędowym organie Stolicy Apostolskiej – *Acta Apostolicae Sedis*. I ten winien być podany jako źródłowy.

Metody używane w recenzowanej publikacji są poprawne. Są to metody krytycznej analizy źródeł, metoda porównawcza oraz synteza. Autor charakteryzuje je we wstępie (s. 22–23). Wspomniane metody pozwoliły autorowi z jednej strony dokonać dogłębnej analizy zebranego uprzednio materiału źródłowego, z drugiej zaś – syntezy omawianego problemu.

Lektura całości książki przekonuje, że mamy do czynienia z opracowaniem bogatym w treść. Autor dokonał trudu przestudiowania materiału źródłowego, przeprowadził kwerendę dokumentów powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa wielkopolskiego. Dokumentami, które zostały zebrane, były sprawozdania roczne z realizacji powierzonych poszczególnym jednostkom zadań. Ks. Pryba podkreśla, że badania podjęte na terenie województwa wielkopolskiego wynikają z osobistego zaangażowania autora we współpracę pomiędzy instytucjami kościelny-

mi a jednostkami samorządowymi, podejmującymi działania na rzecz rodziny (s. 312).

Autorowi należy wyrazić uznanie i podkreślić merytoryczne walory recenzowanej pozycji. Do nich należy zaliczyć przybliżenie czytelnikowi teologicznego wymiaru w praktycznych działaniach instytucji samorządowych, zajmujących się pomocą rodzinie. Trzeba z satysfakcją stwierdzić, że dokonane przez ks. Prybę ustalenia mają znaczny walor naukowy w ukazaniu bogactwa inspiracji teologicznych, które bynajmniej nie są oderwane od rzeczywistości, ale znajdują pełne uzasadnienie w codziennej praktyce.

Tym, co znacznie podnosi walor recenzowanej pozycji, jest jej interdyscyplinarny charakter. Autor celem przedstawienia problemu posiłkował się opracowaniami z różnych dziedzin wiedzy: pedagogiki czy socjologii.

Prezentacja treści teologicznych potwierdza dobrą orientację autora w literaturze przedmiotu. Jednym z istotnych walorów recenzowanej pozycji jest widoczna we wszystkich rozdziałach kompetencja autora jako familiologa, ze swobodą poruszającego się nie tylko w polu refleksji ściśle familiologicznej, ale również moralnej i pastoralnej.

Zachęcając do lektury książki ks. Andrzeja Pryby, należy podkreślić, że choć jest to rozprawa o charakterze przede wszystkim naukowym, to ma również walor formacyjny. Może stanowić cenną pomoc dla rodzin i instytucji zajmujących się tematyką rodzinną. Pozwala czytelnikowi nie tylko teoretycznie poznać problematykę rodziny, ale także praktycznie – choćby niektóre jej elementy – odnieść do własnego życia.